

**Arvsfonden
sammanfattar
utvärderingen**

Barn och migration

Utvärdering av projekt riktade till barn och ungdomar med flykting- och invandrarbakgrund.

Zsofia Nestler, beteendevetare
och leg. psykoterapeut
Vetenskaplig handledare:
Elsie Carlerud Franzén.
November 2007

Barn och migration

Mitt ibland oss finns barn och ungdomar som har en helt annan uppväxt än svenska barn. Många av dem kommer ensamma till Sverige utan vare sig familj eller andra släktingar. Andra växer upp i familjer som söker asyl eller är flyktingar. Om de här barnen och ungdomarna handlar utvärderingen *Barn och migration*.

32 projekt för flyktingbarn och flyktingungdomar

De senaste 13 åren har Arvsfonden betalat ut 34 miljoner kronor till 32 projekt för flyktingbarn och flyktingungdomar. Den här utvärderingen omfattar de flesta projekt som fick projektmedel och lyfter särskilt fram de ensamkommande barnens och ungdomarnas situation.

Målgruppens upplevelser är viktiga

Utvärderingen tar till vara projektens erfarenheter och kunskaper, framför allt målgruppens upplevelser. Utvärderingen bygger på projektens egna dokument samt enkätundersökningar, intervjuer, projektbesök och filminspelningar. Zsofia Nestler, beteendevetare och leg. psykoterapeut med specialinriktning på tvärkulturella relationer och invandrarfrågor, har genomfört utvärderingen.

Mycket varierande projekt

Projektet var mycket olika, både när det gäller projektarrangörer, målgrupper samt projektens upplägg och innehåll. Tjugofem projekt drevs av svenska frivilligorganisationer och sju av olika etniska organisationer, t.ex. Kurdiska kvinnoförbundet i Stockholm och Svensk-arabiska vänskapsföreningen. Projektet riktade sig till olika grupper av flykting- och invandrarbarn.

Sport, utbildning, kultur och behandling

Projektet har bland annat bestått av fritids- och idrottsaktiviteter (utflykter, pedagogiska lekar, gruppverksamhet), utbildning (cirkelträffar, seminarier, konferenser), kulturella aktiviteter (teater, museum, bild, dans, drama, musik, fest

och skapande verksamhet) samt behandlingsarbete och individuell hjälp (rådgivning, stödsamtal, föräldrasamtal, kvalificerat psykoterapeutiskt arbete och jourtelefon).

Barn och ungas delaktighet viktig för att projektet ska lyckas

De projektanställdas och de frivilligas engagemang, uthållighet och drivkraft var avgörande för projektarbetets framgång. Flera projekt har medvetet även tagit tillvara målgruppens resurser. Projektet har fokuserat på barnens och ungdomarnas kreativa förmåga, glädje och vilja att bemästra och övervinna de prövningar som migrationsprocessen ofta innebär. Andra projekt har skapat möten mellan målgruppen och svenskar.

Projektet har varit mycket uppskattade av barnen och ungdomarna. Mer än hälften av de avslutade projekten existerar vidare i någon form, antingen som en användbar metod eller som delar av en permanent verksamhet. Resten lever vidare i barnens och ungdomarnas medvetande och minne. Arvsfondsmedlen har därför haft stor betydelse, fyllt en viktig funktion och skapat någonting nytt och bestående för målgruppen. De flesta barn och ungdomar hade velat att projektet fortsatte. Men även en tidsbegränsad insats var värdefull och uppskattad, när alternativet annars hade varit att det inte gjordes någonting alls.

En annan slutsats i utvärderingen är att projektet roddes i hamn, trots att de ibland avvek från projektplanen. För att förverkliga projektplanerna behöver projektarrangörerna vara både målinriktade, flexibla och uppfinningsrika. I de flesta fall har resultatet blivit tillräckligt bra, i andra fall har resultatet till och med blivit bättre än det var tänkt från början.

En välformulerad, känsloladdad projektplan och begäran om mycket projekt pengar säger ingenting om hur framgångsrika projekten blir. Däremot lyckas ofta de projekt som har gjort målgruppen delaktig i projektet. Utvärderingen visar att målgruppen var mest delaktig i planeringen av projektet.

Det är viktigt att projektarrangörerna har djupa

kunskaper om barnens och ungdomarnas verkliga behov, om de ska få ut något av projektet. Här har invandraringorganisationernas direkta erfarenheter av målgruppen stor betydelse.

Växthuset Mosippan fick barnen att växa

Tack vare tydlig struktur, en engagerad, stabil frivilligrupp och en professionell projektledning blev projektet Växthuset Mosippan framgångsrikt. Projektet är ett exempel på vad ett välorganiserat samarbete mellan en kommun och en frivilligorganisation kan åstadkomma.

Idén till projektet ”Växthuset Mosippan” föddes ur ett akut behov att snabbt göra något åt en ohållbar situation. Mosippan är ett barackområde i Malmö med genomgångsbostäder för cirka 45 bostadslösa familjer och nyanlända flyktfamiljer med sammanlagt 130 barn. Området saknar service, inte ens gatubelysning finns, och det är sex kilometer till närmaste skola.

År 2005 bestämde sig kommunen för att göra någonting för barnen. Situationen var alarmerande – barnen hade inte något att göra på fritiden och många föräldrar förmådde inte visa tillräcklig omsorg. Barnen hade dåligt självförtroende, var understimulerade och litade inte på vuxna, vilket ledde till skadegörelse och konflikter mellan olika etniska grupper. Tillsammans startade Södra innerstaden, Rosengårds stadsdelsförvaltning och Röda Korsets ungdomsförbund ett tvåårigt projekt med medel från Arvsfonden.

Man anställde en projektledare som lyckades få ihop ett väl sammansatt arbetslag med femtio frivilliga unga vuxna. Egentligen tyckte projektledaren att barnens problem var för svåra att lösa för de frivilliga som kom från skyddade hemmiljöer utan erfarenheter av målgruppen. Men tack vare att projektledaren ställde krav på dem och satsade på handledning, blev de engagerade och visade stort ansvar. *”Vid handledningen pratade vi mycket om att vi måste fokusera på det positiva och inte det negativa. Vi skulle ”lyfta” barnen”,* sa en av de frivilliga.

Projektet är ett utmärkt exempel på hur man kan ta till vara, vidareutveckla och återanvända erfarenheter och arbetsmetoder från tidigare projekt. Projektet byggde vidare på en arbetsmodell som redan fanns inom organisationen genom ett annat tidigare projekt som fått medel från Arvsfonden.

Verksamheten bestod huvudsakligen av studieverkstad och aktivitetsgrupper. Man delade in barnen i åldersgrupper och erbjöd dem regelbunden läxhjälp, gjorde identitetsstärkande övningar och värderingsövningar, utflykter och pyssel samt arbetade med olika teman. Man startade fotbollslag och samarbetade med Malmö sportdykarklubb för att lära barnen simma. Fotbollslaget hade en viktig pedagogisk effekt. Det skapade lagkänsla, ökad tolerans, sammanhållning och tillhörighet. Och trots att de flesta barn egentligen skämdes över att bo på Mosippan, så var det inget problem att döpa fotbollslaget till FC Mosippan.

Projektets ambitioner var realistiska: Barnen skulle ha kul och må bra. På så sätt fick de en frizon där de kunde lyckas. När de vuxna visade barnen respekt och uppmärksamhet och regelbundet kom tillbaka, reparerades barnens skadade tillit till vuxenvärlden. Barnen fick också tillgång till meningsfulla aktiviteter som hjälpte dem att utvärda den för övrigt tuffa tillvaron. Projektet tog vara på barnens förmåga att hitta strategier för att bemästra sin situation och de påfrestningar de utsattes för.

Barnen och ungdomarna uppskattade verkligen projektet. För många var det veckans höjdpunkt: *”Så fort vi kommer med bilarna så springer de fram och kramas och hoppar upp på en och är jätteglada”,* berättar en frivillig.

Projektet har lämnat många betydelsefulla spår, inte minst i barnens självkänsla och förmåga att formulera sig och säga ifrån. En frivillig berättar att barnen tidigare inte lekte spontana lekar som de gör nu: *”Jag tror att de har lärt sig sammanhållning och att det är viktigt att vara snälla mot varandra.”* Under det sista året spred sig projektet till Stockholm, där Växthuset Fruängen rekryterade och utbildade frivilliga för att arbeta på ett hotelljourboende. Verksamheten på Mosippan i Malmö lever numera sitt eget liv – och växer.